

raad
landelijk
gebied

Mythologie van onteigening

Inzet van onteigening voor realisatie van de EHS

Bas van Leeuwen

Ecologische Hoofdstructuur

EHS: 700.000 ha. natuur

- doel:
  - ruimte voor soorten en ecosystemen
  - kwaliteit van leefomgeving
- bestaat uit:
  - bestaande natuurgebieden
  - nieuwe natuur: 130.000 ha.

Ecologische Hoofdstructuur

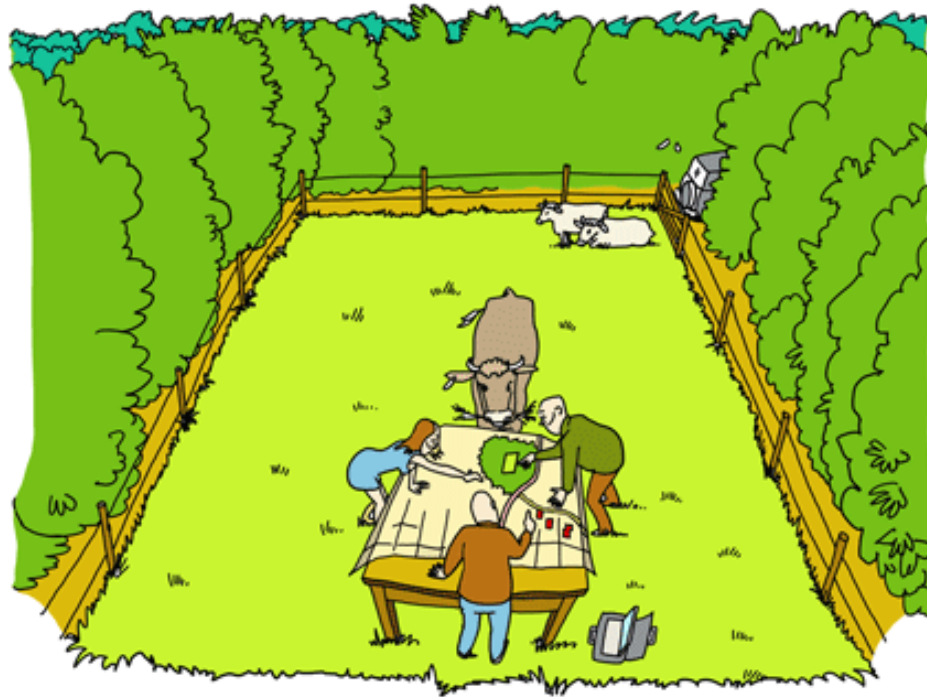
Selectief gebruik onteigening

wel voor:	woningbouw
	vestiging van bedrijven
	aanleg van infrastructuur
niet voor:	natuur

- wonen, werken, infra: duizenden ha. per jaar
- groen (recreatiegroen): 270 ha. per jaar

Twintig jaar in de wacht

Brabants natuurgebied, 700 ha, al twintig jaar
lage natuurkwaliteit & hoge beheerskosten
feitelijk op slot

Onteigening onontkoombaar

Komende 8 jaar: 60 duizend hectare.

Afgelopen 18 jaar: 90 duizend hectare.

Snelheid van aankopen moet met de helft omhoog!

Maar:

- tempo zakt, nu laagst in vijftien jaar
- laaghangend fruit geplukt
- beleid voor grondmobiliteit beëindigd

snel mee beginnen anders te grote tijdsdruk

Grondslag voor onteigening

- bestemmingsplan
- reconstructieplan
- inrichtingsplan Wet Inrichting Landelijk Gebied
- provinciaal bestemmingsplan (nieuwe WRO)

Grondslag voor vergoeding

- grondprijs
  - nieuwe bestemming (wonen, werken)
  - bestaande bestemming (wegen)
- gedeelde inkomsten en andere schade

natuur: agrarische waarde

rode grondprijs hoger, weinig klachten

Meerdere mogelijkheden onteigening

- gerechtelijke onteigening
- zachte dwang
- actieve samenwerking tussen burgers en overheid

4% tegen 96%

volledige schadeloosstelling steeds belangrijker om Ecologische Hoofdstructuur tijdig te realiseren

Mythen

Mythen staan gebruik voor natuur in de weg
RLG rekent onder meer af met:

- onteigening nadelig voor landbouw
- vrijwilligheid bij grondverwerving uitgangspunt
- overheid gaat grondprijis beïnvloeden
- kosten van onteigening zijn te hoog

Mythe over nadelen voor landbouw

- landbouwsector kan baat hebben bij onteigening
- aankopen van natuur is belangrijk om gebieden definitief in te richten
- individuele bedrijven zijn vaak beter af met onteigening
- met verdwijnen loonwerkers en toelevering kan bedrijf geen kant uit
- verplaatsing nodig voor optimale bedrijfsvoering

Mythe over vrijwilligheid

- principeafpraak Tweede Kamer uit 1989
- omstandigheden voor de natuur én voor de landbouw sterk veranderd
- natuur verder achteruit
- landbouw grotere behoefte aan goed ingerichte productiegebieden
- verwerven belangrijk om gebieden definitief in te richten, ook voor landbouwsector

Mythe over vrijwilligheid

- verplichting vraagt zorgvuldige afweging
- toezegging is niet: blind en blijvend toepassen
- emotionele gehechtheid meewegen: zorgvuldigheid

- bestuurlijke afweging tussen privaat en publiek belang nodig
- kern van de bestuurlijke professie

Mythe over opdrijven grondprijs

- overheid geeft de reguliere grondprijs
- extra geld is schadeloosstelling: gederfde inkomsten en gebouwen
- opbrengsten uit grondverkoop voor natuur drijven de grondprijzen elders niet op
- koopkracht agrariërs op grondmarkt voor 95% uit verkoop van grond voor rode bestemmingen

- geen monitoring!

Mythe over te hoge kosten

Kosten onteigening: 130% van reguliere verwerving

Maar ook opbrengsten:

- economische ontwikkeling van gebieden gaat door
- groter rendement van investeringen door EU, rijk en provincie in bestrijding van verdroging, milieumaatregelen en beheer van natuurgebieden
- jaarlijks 350 à 540 miljoen euro
- met minder versnipperde natuurgebieden: meer effectieve besteding middelen

De mythe voorbij

- maak afweging tussen publieke en private belangen voor natuur net zoals voor wonen, werken en infrastructuur:
rationeel, niet emotioneel
- laat de bovengrens voor onteigening van 10% los
- reserveer de extra kosten. Als helpt grondverwerving via onteigening zou gaan: jaarlijks € 22 miljoen extra

De mythe voorbij

- aandacht voor uitvoering
  - capaciteit bij overheid
  - deskundigheid
  - aandacht voor proces

De mythe voorbij

reacties:

- Landbouw: Publiek belang gaat voor privaat belang, ook voor natuur. Eerst alle andere mogelijkheden benutten.
- Natuur: als uiterste middel inzetten.
- Gedeputeerde Brabant: onteigening nuttig, zorgvuldig zijn met gebruik.

criteria voor onteigening

wettelijke vereisten:

- nut: algemeen belang staat boven individueel belang
- noodzaak: afdoende getracht minnelijk te verwerven en zelfrealisatie niet mogelijk
- urgentie: in 2 á 3 jaar de schop in de grond

criteria voor onteigening

criteria voor bestuurlijke afweging:

- grondmobiliteit gering: langer dan vijf jaar wachten
- groot deel al verworven: 70%
- kosten voor (water-, milieu en natuur)beheer hoger dan kosten van onteigening:
'terugverdientermijn' van 10 jaar